

*POWIATOWY PROGRAM PROFILAKTYCZNY
W ZAKRESIE PROMOWANIA I WDROŻENIA
PRAWIDŁOWYCH METOD WYCHOWAWCZYCH
W STOSUNKU DO DZIECI W RODZINACH
ZAGROŻONYCH PRZEMOCĄ W RODZINIE
W POWIECIE GRAJEWSKIM
NA LATA 2015-2020*

Grajewo, 2015 rok

I. WPROWADZENIE

Dzieciństwo i rodzina w życiu człowieka odgrywają bardzo ważną rolę. Bowiem, to już Zygmunt Freud mawiał, że „dziecko jest ojcem człowieka dorosłego (...)”. Istotne jest zatem to, co dziecko „spotyka” na swojej drodze już w pierwszych latach życia. Rodzina to podstawowa grupa społeczna, która stanowi fundament dla społeczeństwa. Jest środowiskiem wyjściowym dla dziecka. Wychowanie i zwyczaje panujące w rodzinie mają wpływ na to, jakim człowiekiem w przyszłości będzie dziecko. Do prawidłowego rozwoju, bez zakłóceń czy zahamowań potrzebna jest atmosfera pełna miłości, akceptacji, zrozumienia, pomocy i poważnego traktowania ze strony rodziców. Rodzina powinna być zdolna otoczyć swoich członków opieką i dać im poczucie bezpieczeństwa.

We współczesnym świecie, niestety, nie zawsze można obserwować pozytywną atmosferę rodzinną. Poprzez zjawiska społeczne czy ekonomiczne, które mają aktualnie miejsce (głód, bezrobocie, ubóstwo, choroby cywilizacyjne) wiele rodzin zmierza się z trudem otaczającej rzeczywistości. Nie wszystkim udaje się zwalczyć trudne sytuacje, czego konsekwencją może być wyuczona bezradność, narastające napięcie i frustracja. Brak umiejętności radzenia sobie z rzeczywistością i negatywnymi emocjami może wzmacniać zachowania „patologiczne” u członków rodziny. Wówczas taka rodzina będzie rodziną dysfunkcyjną, która w sposób niedostateczny rozwiązuje problemy życia codziennego i wypełnia swoje zadania i obowiązki wobec dziecka, obciążając go tym samym nieefektywnym sposobem radzenia sobie z problemami czy kryzysami. Zarówno już u dzieci i młodzieży, jak i w dorosłym życiu może to prowadzić do wzrostu zachowań demoralizujących, przestępczych, których instrumentem będzie przemoc.

Ze względu na ból, strach i upokorzenie, jakiego doznają dzieci, które są ofiarami przemocy, jak i z powodu długoterminowych konsekwencji doświadczania przemocy, konieczne jest przeciwdziałanie jej. Organizuje się je najczęściej w trzech strefach:

- pierwsza to działania interwencyjne polegające na uniemożliwieniu dalszego krzywdzenia dziecka i udzieleniu mu pierwszej pomocy. Tę pierwszą i natychmiastową pomoc winni udzielać specjaliści,
- druga strefa to działania terapeutyczno- lecznicze zmierzające do zminimalizowania i usunięcia doznanych urazów i krzywd. Samo wykrywanie krzywdzenia dziecka ma sens wtedy, gdy idzie za tym szybkie leczenie, co nie zawsze jest możliwe, gdyż nie ma u nas wystarczającej liczby odpowiednio wyszkolonych terapeutów, a i rodzice niechętnie poddają się procesowi leczenia,
- trzecia strefa przeciwdziałania przemocy to profilaktyka, która ze względu na narastanie zjawiska przemocy wobec dziecka wydaje się, że jest ona najlepszym sposobem chroniącym je przed skrzywdzeniem. Jej główną zaletą jest to, że pozwala zapobiec przemocy, a więc uchronić dziecko przed jej doświadczaniem, głównie dzięki popularyzacji wiedzy o omawianym zjawisku, sposobach rozpoznawania przemocy i wyrobieniu umiejętności przeciwstawiania się jej.

Wobec powyższego, polityka społeczna pokazuje potrzebę i podejmuje działania profilaktyczne w zakresie wsparcia rodziny w wypełnianiu jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej tak, aby zmniejszyć lub zapobiec występowaniu niepożądanych

zachowań przemocowych w rodzinach, zwłaszcza wobec jej najbardziej bezbronnych członków – dzieci.

Mając na uwadze fakt, iż pomoc dziecku i rodzinie doświadczającej problemu wymaga współpracy wszystkich instytucji, które są odpowiedzialne za udzielanie wsparcia i pomocy dziecku i rodzinie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grajewie opracowało zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.) Powiatowy Program Profilaktyczny w Zakresie Promowania i Wdrożenia Prawidłowych Metod Wychowawczych w Stosunku do Dzieci w Rodzinach Zagrożonych Przemocą w Rodzinie w Powiecie Grajewskim na lata 2015 – 2020.

II. PRAWNE UWARUNKOWANIA PROGRAMU

1. Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 20 listopada 1989 r. zakłada, że *„(...) rodzina jako podstawowa komórka społeczeństwa oraz naturalne środowisko rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, powinna być otoczona niezbędną ochroną oraz wsparciem, aby mogła w pełnym zakresie wypełniać swoje obowiązki w społeczeństwie, uznając, że dziecko dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia (...)”*.

2. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. zgodnie z art. 72 ust. 1 *„Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją”* oraz ust. 2 *„Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych (...)”*.

3. Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2015r. poz. 163 z późn. zm.) według art. 2 ust. 1 *„Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości”* oraz ust. 2 *„Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.”*

4. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. (Dz. U. z 2015 r. poz. 332) w art. 3 ust. 1 wprowadza: *„Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych (...), w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.”*

Podstawę prawną niniejszego Programu stanowi przepis art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.), który stanowi, że do zadań własnych powiatu należy „opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie”.

Powyższe akty prawne wskazują, iż wszystkim dzieciom przysługuje pomoc oraz troska. Ponadto istotnie zwracają uwagę na te dzieci, które są w szczególnie trudnej sytuacji, tj. mają trudne warunki materialne czy socjalne. To właśnie wobec nich i ich rodziców jednostki administracji samorządowej zobowiązane są podejmować szereg działań profilaktycznych i pomocowych przyczyniających się do poprawy ich warunków życia oraz do prawidłowego rozwoju dzieci.

Na mocy Uchwały Nr XXVI/139/12 Rady Powiatu Grajewskiego z dnia 25 września 2012 r. został przyjęty Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Grajewskim na lata 2012 – 2020, który zakłada działania profilaktyczne prowadzące do zmniejszenia skali zjawiska przemocy domowej, pomoc i wsparcie dla osób doświadczających przemocy oraz działania korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy. Program profilaktyczny jest spójny z w.w. programem oraz koreluje z następującymi realizowanymi programami:

- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020;
- Wojewódzka Strategia Polityki Społecznej na lata 2010 –2018;
- Program Pomocy Społecznej i Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu w Województwie Podlaskim na lata 2014 – 2018;
- Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Podlaskim na lata 2014-2018;
- Krajowy Program Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przesłupczosci wśród Dzieci i Młodzieży;
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Grajewskim na lata 2007-2016.

Program Profilaktyczny został opracowany, aby zapobiegać i ograniczać występowanie zjawiska przemocy poprzez udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

III. ADRESACI PROGRAMU

Program adresowany jest do:

- a. rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy w rodzinie;
- b. rodzin dotkniętych przemocą:
 - ofiar przemocy,;
 - sprawców przemocy
- c. rodzin niewydolnych wychowawczo, niezaradnych życiowo;
- d. dzieci i młodzieży zagrożonej niedostosowaniem społecznym;
- e. osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i niedostosowanych społecznie;
- f. instytucji, kościołów i organizacji pozarządowych działających na rzecz dzieci i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

IV. CELE I ZADANIA

Celem głównym programu jest **zapewnienie dzieciom z rodzin zagrożonych przemocą odpowiedniego poziomu życia i rozwoju, poprzez kompleksowy system specjalistycznego wsparcia rodziny i dziecka**. Realizacja celu głównego obejmować będzie obszary prewencji, edukacji, prawa i pracy socjalnej.

Podjęcie i zaplanowanie działań profilaktycznych, mających przywrócić rodzinie równowagę i przeciwdziałać zjawiskom patologicznym, a także skutecznie chronić dzieci przed negatywnymi zachowaniami rodziców czy opiekunów, oraz zapewnienie im optymalnego poziomu rozwoju fizycznego i emocjonalnego jest zadaniem wymagającym i trudnym. Istotne jest także wdrażanie i promowanie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

Cel główny osiągnięty zostanie przez realizację następujących celów szczegółowych:

Cel szczegółowy nr 1:

Podjęcie skutecznych i efektywnych działań profilaktycznych na rzecz dzieci zagrożonych przemocą.

L.p.	Zadanie	Dzi	Realizator	Harmonogram
1.	Prowadzenie zajęć wychowawczych oraz profilaktycznych w świetlicach.		Świetlice szkolne i socjoterapeutyczne	Wrzesień – czerwiec
2.	Organizowanie zajęć pozalekcyjnych.			
3.	Organizowanie i dofinansowanie wypoczynku dla dzieci i młodzieży z rodzin alkoholowych dotkniętych przemocą.		Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Styczeń – sierpień

Cel szczegółowy nr 2:

Zwiększenie społecznego zaangażowania w sprawy przeciwdziałania przemocy wobec dzieci.

L.p.	Zadanie	Dzi	Realizator	Harmonogram
1.	Kampanie społeczne poświęcone problematyce przemocy w rodzinie.		Komenda Powiatowa Policji w Grajewie	Harmonogram KPP
2.	Spotkania z dziećmi i młodzieżą, na których poruszana jest tematyka związana z przemocą i konsekwencjami jej stosowania.			
3.	Promowanie i wzmacnianie działań w szkołach celu zmniejszenia agresji i przemocy.		Szkoły i placówki oświatowe	Wrzesień – czerwiec
4.	Wdrażanie prawidłowych zachowań i postaw wśród dzieci i młodzieży.			
5.	Stała aktualizacja strony internetowej PCPR dot. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.		Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grajewie	Proces ciągły

Cel szczegółowy nr 3:

Udzielanie wsparcia i pomocy oraz doskonalenie pracy z rodzinami dysfunkcyjnymi i zagrożonymi przemocą w rodzinie.

L.p.	Zadanie	Dzi	Realizator	Harmonogram
-------------	----------------	------------	-------------------	--------------------

1.	Poradnictwo specjalistyczne: - psychologiczne, - pedagogiczne, - socjalne.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grajewie	Proces ciągły
2.	Udzielanie ustawowej pomocy ze szczególnym uwzględnieniem pracy socjalnej.		
3.	Współpraca z partnerami programu w zakresie pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej.		
4.	Zwiększenie dostępności do specjalistycznych form pomocy rodzinom wymagającym wsparcia poprzez świadczenie i rozwój usług profilaktyczno - wspierających: - diagnozę konsultację i terapię, - psychoedukację, rehabilitację, - doradztwo i mediację, - interwencję w środowisku ucznia oraz działalność profilaktyczną i informacyjną	Poradnia Psychologiczno -Pedagogiczna w Grajewie	Proces ciągły

V. REALIZATORZY PROGRAMU

Realizacja założeń programowych wymaga aktywnego współudziału wielu podmiotów, przewiduje się pozyskanie do realizacji niniejszego programu następujące służby i instytucje:

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grajewie.
2. Komenda Powiatowa Policji w Grajewie.
3. Sąd Rejonowy w Grajewie – Wydział Rodzinny i Nieletnich.
4. Kuratorzy sądowi zawodowi i społeczni.
5. Prokuratura Rejonowa w Grajewie.
6. Miejskie i Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych z terenu Powiatu Grajewskiego.
7. Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Grajewskiego.
8. Placówki oświatowe – szkoły i przedszkola.
9. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Grajewie .
10. Organizacje pozarządowe.

VI. CZAS REALIZACJI PROGRAMU

Zakłada się, że Powiatowy Program Profilaktyczny w Zakresie Promowania i Wdrożenia Prawidłowych Metod Wychowawczych w Stosunku do Dzieci w Rodzinach Zagrożonych Przemocą w Rodzinie w Powiecie Grajewskim będzie realizowany w latach: 2015 – 2020. Planowane zadania wdrażane będą w formie ciągłej, zgodnie z aktualnym zapotrzebowaniem mieszkańców powiatu.

VII. PRZEWIDYWANE REZULTATY REALIZACJI PROGRAMU

1. Zwiększenie świadomości i zaangażowania społecznego w sprawy przeciwdziałania przemocy w rodzinie i krzywdzenia dzieci.
2. Poszerzenie wiedzy społecznej w zakresie możliwości uzyskania wsparcia i pomocy dla rodzin doświadczających przemocy.
3. Pomoc rodzinie w pokonywaniu trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i rozwiązywaniu problemów wynikających z sytuacji kryzysowej.
4. Podniesienie jakości usług w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.
5. Poprawa funkcjonowania rodziny dysfunkcyjnej w pełnieniu swoich zadań.
6. Wzrost poczucia bezpieczeństwa rodzin i dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie.
7. Wzrost wiedzy rodzin z terenu powiatu grajewskiego na temat prawidłowych metod wychowawczych wśród rodziców dzieci z rodzin zagrożonych przemocą.
8. Koordynacja działań służb i organizacji działających na rzecz pomocy dziecku i rodzinie, zwłaszcza w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Realizacja i powodzenie Programu zależne będzie od współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na terenie Powiatu Grajewskiego w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

VIII. MONITORING I SPRAWOZDAWCZOŚĆ

1. Ocena realizacji poszczególnych działań Powiatowego Programu Profilaktycznego w Zakresie Promowania i Wdrożenia Prawidłowych Metod Wychowawczych w Stosunku do Dzieci w Rodzinach Zagrożonych Przemocą w Rodzinie w Powiecie Grajewskim na lata 2015-2020 obejmuje okres roczny.
2. Monitorowanie niniejszego dokumentu odbywać się będzie na podstawie rocznych sprawozdań z działalności PCPR w Grajewie przedkładanych Zarządowi i Radzie Powiatu

IX. FINANSOWANIE PROGRAMU

Podstawowymi źródłami finansowania programu będą: budżet państwa, środki finansowe samorządu województwa, powiatów i gmin, środki zewnętrzne (w tym fundusze strukturalne), środki partnerów programu i pozyskiwane przez organizacje pozarządowe.